

SANASTO

AIHEKOKONAISUUDET

Aihekokonaisuuksia voivat olla esimerkiksi kansainvälisyyskasvatus, ympäristökasvatus tai viestintäkasvatus. Niitä opiskellaan eri oppiaineiden yhteydessä, teemapäivinä, projekteina tai 7.–9. luokilla valinnaisaineina.

ALA-ASTE

Aikaisemmin peruskoulu jaettiin ala-asteeseen (1.–6. luokat) ja yläasteeseen (7.–9. luokat). Nykyisin jako on poistettu koululainsäädännöstä.

ALKUOPETUS

1. ja 2. luokkien opetusta kutsutaan alkuopetuksiksi.

ARVIOINTI

Arvioinnin tehtävänä on antaa tietoa siitä, miten tavoitteet on saavutettu ja miten ne voitaisiin saavuttaa vielä paremmin. Arviointi voi olla valtakunnallista, kunnan tasolla tapahtuvaa tai koulukohtaista koulun toiminnan arviointia tai oppilaan arviointia. Vanhemmat voivat olla mukana koulun toiminnan arvioinnissa sekä oman lapsensa kehityksen arvioinnissa. (ks. myös kohdat oppilaan arviointi ja koulun itsearviointi)

DIDAKTIikka

Didaktiikka on kasvatustieteen osa-alue, joka käsittelee opetukseen liittyviä kysymyksiä kuten opetusmenetelmiä, opetussuunnitelmaa ja niiden kehittämistä.

EHEYTTÄMINEN

Opetus voidaan rakentaa laajoiksi kokonaisuuksiksi eheyttäen. Tällöin opiskeltavia asioita, esimerkiksi ravintoa, terveyttä tai ympäristönsuojelun kysymyksiä tarkastellaan samanaikaisesti eri oppiaineiden näkökulmasta.

ERITYISOPETTAJA

Erytisopettaja opettaa yleistä, tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevia oppilaita muun opetuksen ohessa osa-aikaisesti tai erityisluokalla.

ERITYISOPETUS

Erytisopetus on yleistä, tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetusta. Oppilas voi saada erityisopetusta osa-aikaisesti muun opetuksen ohessa tai erityiskouluissa tai -luokissa. Osa-aikaisesta erityisopetuksesta käytetään myös nimityksiä pienryhmäopetus, klinikkaopetus, luokaton erityisopetus tai laaja-alainen erityisopetus.

ERITYISOPETUKSESSA KÄYTETTY LUOKITTELU (ennen käytössä olleet nimitykset)

EMU on kehityksessä viivästyneiden tai lievästi kehitysvammaisten oppilaiden mukautettua/nykytermein yksilöllistettyä opetusta.

EHA I on lievästi tai keskiasteisesti kehitysvammaisten oppilaiden harjaantumisopetusta.

EHA2 on vaikeasti kehitysvammaisten oppilaiden harjaantumisopetusta.

EKU on kuulovammaisten oppilaiden opetusta.

EDY on oppilaiden, joilla on puheen ymmärtämisen tai tuottamisen vaikeuksia, opetusta (ent. dysfasia-opetus)

EAUon autististen lasten opetusta.

ENA on eri tavoin näkövammaisten oppilaiden opetusta.

ESY on tunne-elämältään häiriintyneiden ja sosiaalisesti sopeutumattomien oppilaiden opetusta.

EVYon vammautuneiden oppilaiden opetusta. Oppimisvaikeuksien syy voi olla neurologinen (hermostoperäinen) vamma tai kehityshäiriö (kuten MBD-oireyhtymä) tai liikuntavamma (kuten CP-oireyhtymä).

PULUKI on puhe-, lukemis- ja kirjoittamishäiriöisten oppilaiden opetusta.

ERIYTTÄMINEN

Eriyttämisellä tarkoitetaan opetuksen järjestämistä siten, että oppilaiden tavoitteet ja tehtävät vaihtelevat yksilöllisesti.

ESIOPETUS

Opetusta, jota annetaan oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna, kutsutaan esiopetukseksi. Sen tavoitteena on vahvistaa lasten oppimisedellytyksiä. Kunnalla on lakiin perustuva velvollisuus järjestää esiopetusta 1.8.2001 alkaen. Lapsille esiopetukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

HENKILÖKOHTAINEN OPINTO-OHJELMA

Oppilaan kanssa voidaan laatia henkilökohtainen suunnitelma siitä, mitä ja miten hän opiskelee. Myös vanhemmat voivat osallistua henkilökohtaisen suunnitelman laadintaan.

HOJKS

Perusopetuslain mukaan erityisopetukseen osallistuvalla oppilaalla on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Vanhemmilla ja asian tuntijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen.

IHMISKÄSITYS

Ihmiskäsitys on käsitys siitä, minkälainen ihminen on ja miten hän oppii ja kehittyy. Koulun ihmiskäsitys näkyy siinä, miten opetus ja koulun toiminta on järjestetty. Esimerkiksi koulun toiminnassa painotetaan aktiivisuutta ja omatoimisuutta.

ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Iltapäivätoiminta on kerho- tai muuta vapaa-ajantoimintaa oppituntien jälkeen. Toimintaa voivat järjestää koulun tiloissa myös koulun ulkopuoliset tahot.

INKLUUSIO

Inklusio viittaa siihen, että erityisopetus on sulautunut joustavaksi osaksi yleisopetusta. Sen mukaan jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus käydä lähikoulua riippumatta siitä, onko lapsella jokin vamma, sairaus tai oppimisvaikeus.

INTEGRAATIO

Integraatio tarkoittaa sitä, että erityistä tukea tarvitsevia oppilaita opetetaan mahdollisimman pitkälle yleisopetuksen yhteydessä. Heillä voi olla tukenaan koulukäyntiavustaja tai he saavat erityisopettajan tukea. Integraatio voi tarkoittaa myös yleisopetuksen oppilaan jonkin oppiaineen opiskelusta erityisluokassa pysyvästi tai lyhyen aikaa.

INTERVENTIO

Interventio tarkoittaa väliintuloa; ohjelmaa tai toimenpidettä, jolla pyritään vaikuttamaan yksilön tai ryhmän terveydentilaan tai käyttäytymiseen. Koulussa se voi tarkoittaa intensiivistä opetusohjelmaa, esim. opiskelutaitojen 3kk kestävästä ryhmämuotoisista strategiaopetusta.

JOHTOKUNTA

Kouluissa voi olla toimintaa ohjaava päätöksentekuelin, johtokunta. Kunnat päättävät siitä, onko kunnan kouluissa johtokunnat ja mitkä ovat niiden tehtävät. Useissa johtokunnissa on oppilaiden vanhempien edustus.

KAIKILLE YHTEISESTI OPETETTAVAT AINEET

Osa koulun oppiaineista on kaikille oppilaille pakollisia. Nämä oppiaineet on määritelty perusopetuslaissa.

KIELET

Perusopetuksen kielenopetuksen laajuudet on määritelty seuraavasti:

A1 = yhteinen ensimmäinen kieli (1.–6. luokkien aikana alkava)

A2 = vapaaehtoinen kieli (1.–6. luokkien aikana alkava)

B1 = yhteinen toinen kotimainen kieli tai englanti (7.–9. luokkien aikana alkava)

B2 = valinnainen kieli (7.–9. luokkien aikana alkava)

KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

Kodin ja koulun yhteistyöllä tarkoitetaan koulun henkilöstön ja oppilaiden huoltajien välistä vuorovaikutusta. Perusopetuslaki velvoittaa kouluja olemaan opetuksessa yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyö voi olla lapsen oppimiseen, arviointiin, opetussuunnitel-

man laatimiseen ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvää. Monessa koulussa toimii vanhempainyhdistys, joka osataan edistää kodin ja koulun yhteistyötä.

KOKONAISOPETUS

Kokonaisopetus tarkoittaa, että koulussa on luovuttu oppiaineista osittain tai kokonaan. Tällöin oppilaat opiskelevat teemoja ja aihekokonaisuuksia eri pituisina työskentelyjaksoina.

KOPS

KOPS on lyhenne termistä koulukohtainen opetussuunnitelma. (ks. selitys kohdasta opetussuunnitelma)

KOULUKULJETUS

Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada kuljetus tai avustusta kuljetukseen, mikäli koulumatka on yli 5 kilometriä tai ikä ja olosuhteet huomioon ottaen vaikea, rasittava tai vaarallinen.

KOULUKURAATTORI

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä. Hänen tehtävänä on tukea oppilaiden koulunkäyntiä erityisesti ongelmatilanteissa ja edistää koulu yhteisön hyvinvointia sekä sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamista koulun opetus- ja kasvatustyössä. Myös vanhemmat voivat ottaa yhteyttä koulukuraattoriin.

KOULUN ITSEARVIONTI

Perusopetuslaki edellyttää, että koulut arvioivat oman toimintansa laatua. Arviointitavat vaihtelevat kouluittain. Vanhemmat voivat osallistua koulun itsearviointiin.

KOULUN KERHO

Koulun kerho on koulun järjestämää, oppilaalle vapaaehtoista harrastustoimintaa. Kerhot mainitaan koulun työsuunnitelmassa.

KOULUNKÄYNTIAVUSTAJA

Koulunkäyntiavustaja on opettajan ja oppilaiden apuna koulussa toimiva henkilö. Koulunkäyntiavustaja voi olla koulu- tai luokkakohtainen. Erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle voi olla luokassa henkilökohtainen avustaja.

KOULUPSYKOLOGI

Koulupsykologi työskentelee yhteistyössä lasten, vanhempien, opettajien ja koulun muun henkilöstön kanssa oppimiseen, kasvuun ja kehitykseen liittyvien pulmien parissa. Työn tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä lieventää ja poistaa oppimisen esteitä.

KOULUPUDOKAS

Koulupudokas on epävirallinen termi, jolla tarkoitetaan oppilaan syrjäytymistä. Sillä viitataan myös oppilaaseen, joka keskeyttää koulunkäynnin ennen oppivelvollisuuden suorittamista.

KOULUTERVEYDENHUOLTO

Kouluterveydenhuolto on oppilaan fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen kehityksen seuraamista tai tukemista. Koulussa voi olla oma terveydenhoitaja tai terveydenhoitajan vastaanotto on järjestetty terveyskeskuksessa.

KOULUTULOKAS

Lapsi, joka on aloittamassa koulunkäynnin, on koulutulokas.

KURINPITO

Koulu voi rangaista oppilasta, joka rikkoo koulun järjestyssääntöjä tai käyttäytyy koulussa epäasiallisesti. Koulun käyttämät rangaistuskeinot on määritelty perusopetuslaissa. Rangaistukset ovat luokasta poistaminen, enintään kahdeksi tunniksi määrätty jälki-istunto, kirjallinen varoitus sekä määräaikainen erottaminen koulusta.

LEIRIKOULU

Leirikoulu on koulun työsuunnitelmaan merkitty jakso, joka toteutetaan koulun ulkopuolella. Vanhemmat voivat osallistua leirikoulun suunnitteluun. Vastuu leirikoulun toteuttamisesta on koululla.

LISÄOPETUS

Lisäopetuksella tarkoitetaan päättötodistuksen saaneille oppilaille annettavaa syventävää ja täydentävää opetusta. Lisäopetuksen tulee erityisesti edistää työelämään tutustumista. Siihen osallistuminen on oppilaalle vapaaehtoista. Epävirallisesti lisäopetuksesta puhutaan 'kymppiluokkana'.

LUKI-OPETUS

Oppilas, jolla on lukemisen tai kirjoittamisen alueella oleva häiriö tai ongelma, voi saada erityisopetusta, ns. LUKI-opetusta.

LUKUVUOSI

Lukuvuosi on perusopetuksen vuosittainen työaika. Perusopetuksen lukuvuosi alkaa 1. päivänä elokuuta ja päättyy 31. päivänä heinäkuuta. Opetuksen järjestäjät päättävät, milloin lukuvuoden koulutyö alkaa ja milloin ovat koulujen lomat. Lukuvuosi jaetaan koulutyössä kahteen osaan: syyslukukauteen ja kevätlukukauteen. Lukuvuodessa on 190 työpäivää. Lukuvuoden koulutyö päättyy viikon 22 viimeisenä arkipäivänä.

LUOKKARETKI

Luokkaretki on oppilaiden ja/tai vanhempien suunnittelema retki tai matka, josta koulu ei ole vastuussa. (ks. myös kohta opintoretki)

OPETUKSEN JAKSOTTAMINEN

Opetuksen jaksottaminen tarkoittaa, että koulun lukuvuosi jaetaan esimerkiksi kuuden viikon pituisiin jaksoihin. Jokaiselle jaksolle laaditaan oma lukujärjestys, jossa keskitytään tiettyjen oppiaineiden opiskeluun.

OPETUKSEN YKSILÖLLISTÄMINEN

Opetuksen yksilöllistäminen tarkoittaa, että opetus ja oppimäärät sopeutetaan erityisopetuksen oppilaiden oppimisedellytyksiä vastaavaksi.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ (OAJ)

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ on opettajien järjestö, joka mm. huolehtii heidän edunvalvonnastaan ja tuo esiin opettajien näkemyksiä opetustyön kehittämisestä.

OPETUSHALLITUS

Opetushallitus on Opetusministeriön alainen koulutuksen asiantuntijavirasto. Se päättää peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten opetussuunnitelman perusteista. Opetushallitus arvioi koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista, julkaisee kouluja koskevia tilastoja ja antaa opetushenkilöstölle täydennyskoulutusta.

OPETUSMINISTERIÖ

Opetusministeriö on Suomen ylin opetusviranomainen, joka mm. valmistelee koulutusta koskevan lainsäädännön ja valtioneuvoston päätökset.

OPETUSRYHMÄ

Yleisin opetusryhmä on luokka. Luokkia voidaan jakaa tarvittaessa pienemmiksi tai yhdistää suuremmiksi opetusryhmiksi.

OPETUSSUUNNITELMA (OPS)

Opetussuunnitelma on koulussa tai kunnassa laadittu suunnitelma siitä, mitä ja miten koulussa opiskellaan. Opetussuunnitelmassa esitetään myös, miten opetusta ja oppilasta arvioidaan. Opetussuunnitelma ohjaa ja kehittää koulun käytännön opetustoimintaa. Vanhemmat voivat osallistua koulun opetussuunnitelman kehittämistyöhön.

OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN

Opetussuunnitelma laaditaan kunta- ja/tai koulukohtaisesti. Sen tulee pohjautua valtakunnallisiin opetussuunnitelman perusteisiin.

OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

Opetussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen laatima asiakirja, jossa on päätetty opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä. Asiakirja on koulutuksen järjestäjiä velvoittava. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan sen mukaisesti.

OPINTO-OHJAAJA (OPO)

Opinto-ohjaaja antaa ohjausta opiskelutaidoissa sekä ammatinvalinnassa ja jatko-opintojen suunnittelussa pääasiassa 7.–9. luokilla.

OPINTORETKI

Opintoretki on koulun työsuunnitelmaan merkitty kouluaikana tehtävä retki, joka syventää ja täydentää opiskeltavia asioita. Vastuu opintoretkestä on koululla ja se edellyttää opettajan mukanaoloa. Vanhemmat voivat osallistua opintoretken järjestämiseen ja toteuttamiseen. (ks. myös kohta luokkaretki)

OPPIAINES

Oppiaineella tarkoitetaan eri aineissa (esim. äidinkiessä, matematiikassa) määriteltyjä opetuksen sisältöjä.

OPPILAAN ARVIOINTI

Oppilaan arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana ja päättöarviointiin. Arvioinnin tehtävä opintojen aikana on tukea, ohjata ja kannustaa oppilasta yksilöllisesti. Lukukauden tai opintojakson päättyessä oppilas saa palautetta oppimisestaan. Arviointi voi olla sanallista 1.–7. luokilla lukuun ottamatta niitä oppiaineita, joiden opetus päättyy 7. luokalla. Monissa kouluissa on käytössä opettajan, oppilaan ja vanhempien yhteiset arviointikeskustelut.

Päättöarviointi on perusopetuksen päättövaiheessa suoritettava arviointi, jonka tulee perustua perusopetukselle asetettuihin tavoitteisiin. Päättöarvioinnin on oltava kansallisesti vertailukelpoista ja kohdeltava oppilaita tasavertaisesti. Päättöarvioinnin tuloksena oppilas saa päättötodistuksen. (ks. myös kohta päättöarvioinnin kriteerit)

OPPILAANOJJAUS

Oppilaanohjaus on ohjaustoimintaa, jossa käsitellään yleisiä opiskelutaitoja sekä ammatinvalinnan ja jatko-opintojen kannalta tarpeellisia tietoja ja valmiuksia.

OPPILASHUOLTO

Oppilashuolto on oppilaan hyvinvointia edistävää toimintaa, jota kaikki koulun aikuiset tekevät. Oppilashuolto käsittää mm. kouluruokailun, koulukuljetukset, kouluterveydenhuollon sekä koulukuraattorin ja koulupsykologin palvelut. Monissa kouluissa toimii oppilashuoltoryhmä, joka suunnittelee ja ohjaa oppilashuoltotyötä.

OPPIMAAN OPPIMINEN

Oppimaan oppiminen on oppilaan opiskelutaitojen, -menetelmien ja -asenteiden kehittämistä.

OPPIMISKÄSITYS

Oppimiskäsitys on käsitys siitä, miten oppiminen yksilössä ja ryhmässä tapahtuu. Koulun oppimiskäsitys vaikuttaa mm. siihen, millaisia opetusmenetelmiä koulussa käytetään.

OPPIMISTAVOITTEET

Oppimistavoitteet ilmaisevat sen, mihin oppimisella pyritään. Tavoitteet voivat koskea perusopetusta yleisesti tai jotakin oppiainetta erityisesti.

OPPIMISYMPÄRISTÖ

Oppimisympäristö sisältää fyysisen ympäristön, kuten koulun tilat ja opetusvälineet. Sen lisäksi siihen kuuluu koulun henkinen ilmapiiri, mm. vuorovaikutus. Myös uuden teknologian luomat ympäristöt (mm. internet) voivat luoda oppimisympäristöjä.

OPPIMÄÄRÄ

Oppimäärä kertoo sen, kuinka paljon opetusta tulee antaa eri oppiaineissa, eri vuosiluokilla ja koko perusopetuksessa.

OPPIVELVOLLISUUS

Oppivelvollisuus on lakiin perustuva velvollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Oppivelvollisuuden voi suorittaa osallistumalla perusopetukseen tai hankkimalla muulla tavoin perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta. Se päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.

PEDAGOGIIKKA

Pedagogiikka on yleisessä merkityksessä käsitys siitä, miten kasvatus tai opetus tulisi järjestää. Suppeassa merkityksessä sitä käytetään viittaamaan opetus- tai kasvatustaitoon. Se voi viitata myös johonkin kasvatukselliseen suuntaukseen, esim. Steinerpedagogiikkaan tai tiettyyn kasvatuksen osa-alueeseen, esim. erityispedagogiikkaan.

PERUSOPETUS

Perusopetus on 1.-9. luokkien opetusta, jota annetaan peruskoulussa. Sitä voidaan antaa myös oppilaan kotona, kansanopistoissa, aikuislukioissa tai muissa oppilaitoksissa.

PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Lapsi otetaan pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, mikäli perusopetuksen tavoitteita ei

voida vamma tai sairauden vuoksi saavuttaa yhdeksässä vuodessa. Pidentetty oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta ja kestää 11 vuotta.

PORTFOLIO (KASVUN KANSIO)

Portfolio on oppilaan omaa oppimista ja kehitystä kuvaava 'salkku', johon oppilas kerää tekemiään töitä ja suorituksia. Se voi olla muodoltaan kansio, salkku tai jokin muu tarkoitukseen sopiva.

PROFILOITUMINEN

Profiloituminen tarkoittaa koulun omaleimaisuuden kehittämistä. Koulut voivat painottaa opetuksessaan esimerkiksi kuvaamataiteita, luonnontieteitä tai viestintää.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT

Opetushallitus on laatinut perusopetuksen päättöarvosanan antamisen tueksi arviointikriteerit. Arviointikriteerit on suositus, jonka käyttöön otosta kunta tai koulu päättää. Kunkin oppiaineen arviointikriteereissä määritellään ne tieto- ja taitotasot, jotka oppilaan pitää hallita yhdeksännellä luokalla saavuttaakseen arvosanan 8.

REHTORI

Rehtori on koulun johtaja. Hän ohjaa, johtaa ja valvoo koulun opetus- ja kasvatustoimintaa.

REISSUVIHKKO

Reissuvihko on oppilaan mukana kulkeva vihko, johon vanhemmat ja opettajat voivat kirjoittaa viestejä toisilleen. Reissuvihkosta käytetään myös nimeä reppuvihko.

RYHMÄKOKO

Ryhmäkoolla tarkoitetaan opetusryhmässä olevien oppilaiden lukumäärää. Yleisopetuksen opetusryhmien koolle ei ole asetettu rajoituksia. Lainsäädännössä on määritelty erityisopetuksen opetusryhmässä olevien oppilaiden enimmäismäärä. Myös esiopetuksen ryhmäkoosta on annettu suositus.

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistyslautakunta on kunnassa kouluasioista vastaava, poliittisesti valittu toimielin. Nimitys vaihtelee kunnittain; käytetään myös nimiä koululautakunta, koulutuslautakunta tai opetuslautakunta.

SUOMEN VANHEMPAINLIITTO

Suomen Vanhempainliitto on varhaiskasvatuksen ja koulutuksen alalla toimivien vanhempainyhdistysten yhteistyöjärjestö. Toiminta-ajatuksensa mukaisesti Vanhempainliitto koostuu vanhempien voimavarat hyvän oppimis- ja kasvuympäristön rakentamiseksi kaikille

lapsille ja nuorille sekä vaikuttaa asiantuntijajärjestönä kansalaismielipiteeseen ja päättäjiin.

TIEDONKÄSITYS

Tiedonkäsitelyllä tarkoitetaan koulun opetuksen taustalla olevaa käsitystä siitä, mitä tieto on ja miten se syntyy.

TOISEN ASTEEN KOULUTUS

Toisen asteen koulutuksella tarkoitetaan lukiokoulutusta tai ammatillisiin perustutkintoihin johtavaa koulutusta.

TUKIOPETUS

Tukiopetus on opetusta ja ohjausta, jota annetaan useimmiten oppituntien ulkopuolella. Koulu järjestää silti opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneille tai muutoin erityistä tukea tarvitseville oppilaille.

TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUTTAMINEN (TET)

Työelämään tutustuttaminen on opetusohjelmaan kuuluva jakso, jossa tutustutaan työelämään ja työpaikan toimintaan.

TYÖSUUNNITELMA

Koulun työsuunnitelma laaditaan lukuvuosittain. Se perustuu hyväksyttävään opetussuunnitelmaan. Se sisältää retket, leirikoulut, teemapäivät tai vastaavat tapahtumat. Suunnitelmasta käytetään myös nimiä lukuvuosisuunnitelma tai vuosisuunnitelma.

VALINNAISAINEET

Osa 7.–9. luokan oppiaineista on valinnaisia, joista oppilas valitsee kiinnostuksensa mukaan.

VALMISTAVA OPETUS

Valmistava opetus on perusopetukseen valmistavaa ryhmämuotoista opetusta. Se on suunnattu kuusivuotiaille ja oppivelvollisuusikäisille maahanmuuttajille.

VANHEMPAINYHDISTYS

Vanhemmat voivat perustaa kouluun vanhempainyhdistyksen. Se järjestää koulussa vanhempaintoimintaa ja tarjoaa väylän vanhempien ja opettajien väliselle sekä vanhempien keskinäiselle yhteistyölle. Vanhempainyhdistykset voivat kuulua Suomen Vanhempainliittoon. Suomessa on yli 1100 vanhempainyhdistystä.

VUOSILUOKKA

Vuosiluokalla tarkoitetaan tietyn luokka-asteen oppilaita, esimerkiksi ensimmäisen tai toisen luokan oppilaita.

VUOSILUOKKIIN SITOMATON OPETUS

Vuosiluokkiin sitomaton opetus on opetuksen järjestämisen tapa, jossa oppilaat etenevät oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti eivätkä ensisijaisesti vuosiluokittain.

YHTEISHAKU

Yhteishaku on järjestelmä, jolla haetaan keskitetysti peruskoulun jälkeiseen toisen asteen koulutukseen.

YKSILÖLLISTETYT OPPIMÄÄRÄT

Erityisopetuksen oppilaalle voidaan opettaa yksi tai useampi oppiaine yksilöllistettyinä oppimäärinä, jolloin poiketaan yleisopetuksen oppimäärästä. Yksilöllistetyt oppimäärät tarkennetaan oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa. (ks. myös kohta opetuksen yksilöllistäminen ja oppimäärä)

YKSIKÖHINTA

Yksikköhinta on valtionosuuden laskennallinen peruste. Sen mukaan määrätään koulutuksen järjestäjälle rahoitus. Opetusministeriö päättää yksikkö hinnasta vuosittain. Perusopetuksessa se ilmaistaan euroa/oppilas.

YLEISOPETUS

Perusopetus, joka ei ole erityisopetusta, on yleisopetusta.

YLÄASTE

Aikaisemmin peruskoulu jaettiin ala-asteeseen (1.–6. luokat) ja yläasteeseen (7.–9. luokat). Nykyisin jako on poistettu koululainsäädännöstä.

OPPILAAN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET KOULUSSA

Perusopetuslain (628/21.8.1998 ja 1288/23.12.1999) määrittävät oppilaan oikeudet koulussa:

Oppilaalla on oikeus

aloittaa perusopetus vuotta säädettyä aikaisemmin tai vuotta myöhemmin psykologisten tai lääketieteellisten selvitysten perusteella.

Oppilaalla on oikeus

kunnan järjestämään koulutuspaikkaan.

Oppilaalla on oikeus

turvalliseen opiskelu-ympäristöön.

Oppilaalla on

työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä oppilaanohjausta.

Oppilaalla on oikeus

maksuttomaan perusopetukseen ja sen edellyttämiin oppikirjoihin, muuhun oppimateriaaliin, työvälineisiin ja työaineisiin sekä tarkoituksenmukaisesti järjestettyyn ja ohjattuun, täysipainoiseen ateriaan.

Oppilaalla on oikeus

maksuttomaan kuljetukseen tai oppilaan kuljettamista tai saattamista kouluun on riittävästi avustettava, jos oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pidempi tai jos se oppilaan ikä tai muut olosuhteet huomioon ottaen muuten muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Koulumatkasäädös koskee perusopetuksen ja lisäopetuksen oppilaita sekä pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia esiopetuksen oppilaita.

Jos oppilaan koulumatkaa ei voida järjestää edellä mainitulla tavalla, on oppilaalla oikeus maksuttomaan majoitukseen ja täysihoidon.

Oppilaalla on oikeus

maksuttomaan tapaturmien hoitoon koulussa, koulumatkalla ja majoituksessa.

Perusopetuslain (628/21.8.1998) määräämät oppilaan velvollisuudet koulussa:**Oppilaan**

tulee osallistua opetukseen.

Oppilaan

on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

PERUSOPETUKSEN PÄÄTÖKSENTEKO**Eduskunta**

– säättää koululait, perusopetuksessa opetettavat oppiaineet.

Valtioneuvosto

– määrää tuntijaon, antaa asetukset, hyväksyy Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman (KESU), päättää koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista.

Opetusministeriö

– valmistelee Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman (KESU), valmistelee koulutusta koskevan lainsäädännön ja valtioneuvoston päätökset.

Opetushallitus

– laatii opetussuunnitelman perusteet, tuottaa ja välittää tutkimukseen perustuvaa tietoa, voi antaa lainsäädäntöön perustuvia ohjeita ja määräyksiä, arvioi koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Lääni

– Lääninhallitus seuraa ja arvioi perusopetuksen alueellista saavutettavuutta, tuloksellisuutta ja oppilaiden oikeusturvan toteutumista. Lääninhallitus neuvoo ja ohjaa oikeusturvakysymyksissä.

Kunta

– vahvistaa koulujen opetussuunnitelmat ja kieliohjelmat, laatii ja kehittää johtosäännön.

Koulu

– laatii opetussuunnitelman ja työsuunnitelman, arvioi omaa toimintaansa.

38 Kasvatus. Opetus

- [Opetushallinnon sanasto](#)
- [Koulutussanasto \(OPM:n Opintoluotsi\)](#)
- [Koulutussanasto \(OPH:n Koulutusnetti\)](#)
- [Koulutussanasto suomi–ruotsi \(Kotus\)](#)
- [Kasvatustieteen sanasto](#)
- [Arviointisanastoa. Opetuksen arvioinnin sanasto..](#)
- [Suomi-ruotsi koulutussanakirja](#)
- [Portfoliokurssin sanasto](#)
- [Näyttötutkintojärjestelmän sanastoa](#)
- [Verkko-opetuksen termejä \(Oriveden opisto\)](#)
- [Verkko-opetuksen termejä \(Interwise\)](#)
- [VirtuOPOn sanastoa. Viittomakielisen opinto- ja uraohjauskeskuksen sanasto, johon on koottu opiskeluun ja työelämään liittyviä sanoja. Myös viittomakieliset selitykset.](#)
- [e-Aapinen. Ns. e-oppimisen sanasto.](#)
- [OPLAA-sanasto. Koulutuksen kehittämiseen ja laatujärjestelmiin liittyvää sanastoa.](#)